

EL-VEKÎL

El-Vekîl, Rabb'ül Âlemin'in esmâ-i hüsnâsından olmakla birlikte, bir sıfat-ı azimesidir de. Allah-ü zül celâl, Kur'an-ı Kerîm'de isimleri ile bize kendisini tanıtıyor. Yüce isimlerinden biri olan el-Vekîl ismiyle de biz kullarına tevekkül edilecek tek varlığın yalnız Yüce Zat-ı Şerifleri olduğuna dair mesajlar veriyor:

"Eğer imanınız varsa, Allah'a tevekkül ediniz." ¹

"Kararını verdiği zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever." ²

"De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla erişmez. O bizim Mevlâmızdır. Onun için müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler." ³

"Sen O mutlak galip ve engin merhamet sahibine güvenip dayan." ⁴

"(Onlar) sadece Rablerine tevekkül ederek sabredenlerdir." ⁵

Mümin, imanının kuvveti nisbetinde Rabb'ine tevekkül eder, teslim olur.

Tevekkülün tarifi:

1) Allah'a güven ve itimad ile başlayıp, sebeplere takılıp kalmamak ve beşeri güç ve kuvvetten teberrî edip neticede her şeyi, kudreti sonsuza havale edip vicdanen tam bir itimada ulaşmak.

2) Kalbin Allah'a tam itimadı; hatta başka güç kaynaklarından rahatsızlık duyması. Bu ölçüde bir güven olmazsa tevekkülden söz edilemez. Kalp kapıları ağyara açık kaldığı sürece de hakiki tevekküle ulaşılamaz.

3) Sebeplere riayet edip sonra da kudret-i sonsuzun üzerimizdeki tasarrufunu beklemektir ki, Hak dostlarının ifadeleriyle "gassalın elinde meyyit" gibi olma halidir.

4) Tevekkülün bir adım ötesi teslimdir. Onun da ötesi, her şeyi tamamen Allah'a (c.c) havale edip, yine her şeyi ondan bekleme makamı olan tefvizdir. Tevekkül bir başlangıç, teslim onun neticesi, tefviz de semeresidir denilmiştir.

5) Tevekkül, dünyevi olsun uhrevi olsun ferdin kendi maslahatlarına Rabbini vekil etmesidir ki, bu vekâletin ardındaki asaleti, vicdani bir şuurla itirafın adıdır.

6) Tevekkül, Cenab-ı Hak ve O'nun nezdindekilere bel bağlayıp itimad etme ve O'ndan başkasına kalbin kapılarını tamamen kapatma demektir.

Evet, bu mevzu ile ilgili Kur'an-ı Kerîm'de pek çok ayetler, kıssalar vardır ve Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in hayat düsturları ve nurlu beyanları her konuda olduğu gibi, bu konuda da önder olmaya kafidir.

Tevekkül her ne kadar rehber gaye ise de sebeplere riayet de Peygamber sünnetidir ve takdir-i Hüdadır. Yüce Mevlâ öyle takdir etmiş ve her şeyi sebeplere bağlamış, hemen hemen sebepsiz hiçbir şey teşekkül etmemektedir. Mevlâ dilerse sebebe ihtiyaç bırakmadan da dilediğini dilediği gibi var etmeye kâdirdir. Şüphesiz bunun da örneği çoktur; meselâ Halık Teâlâ'nın Adem (a.s)'i ana ve babasız, İsa (a.s)'i babasız, Havva annemizi anasız yarattığı ve kurudan yaş, yaştan kuru çıkardığı gibi. Bu gibi istisnaların dışında genelde dünya ve ukbamıza ait kazanç ve kayıplarımızın, hayatta kalabilmemiz için gereken ihtiyaçların, nefsin ve ruhun gıdalarının, kâinatın ve bu kâinatta teşekkül eden her şeyin sebeplere bağlı olduğu bir gerçektir. Bu sebepleri yaratan da yine Yüce Allah (c.c)'tir. Kula düşen dünyevi, uhrevi meselelerde üzerine düşen vazifesini yaparken, muhakkak sebeplere tevessül etmektir ve bu, tevekküle mani değildir. Meselâ çiftçi tarlayı ekime hazırlayacak, tohumu ekecek, bakımını yapacak ve Rabbine tevekkül edecektir. Mevlâ dilerse o tohumu bitirir, bol bol hâsılat verir, dilerse toprak altında çürüyüp kaybolur veya çeşitli sebeplerle bozguna uğrar.

Allah Rasûl'ünün devesini salıverip "Allah'a ısmarladım;" diyene: "Önce bağla sonra Allah'a ısmarla (tevekkül et)!" ⁶ buyurması, kula düşenin önce tedbir alıp, sonra Allah'ın takdirine razı olması gerektiğini gösteriyor. Efendimiz (s.a.v), Sevr Mağarası'nda

¹ Maide:23

² Âl-i İmran:159

³ Tevbe:51

⁴ Şuara:217

⁵ Nahl:42

⁶ Tirmizi, Kıyame, 60

düşmanın ayak seslerinin duyulduğu, gölgelerinin mağaraya düştüğü o hengâmda, fevkalade güven ve emniyet içinde refîki Ebu Bekir (r.a)'e hitaben "...Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir." ⁷ diyerek tevekkülü ne güzel talim ediyor.

Hız. İbrahim (a.s) ateşe atılırken "O, ne güzel vekildir" diyerek tevekkülünü izhar ediyor. İbrahim (a.s), ateşe atılırken ateşin yakmayacağına dair hiçbir işaret almamıştı. O, öyle bir tevekkül anlayışı içindeydi ki, dostunun uğruna ateşlerde yanmayı cana sefa biliyordu adeta. Tam bir tevekkül ve teslimiyet içerisinde güle güle ateşe giderken, Cebrail (a.s)'in yardım teklifini bile kabul etmiyor ve Rabbiyle arasına kimsenin girmesine razı olmuyordu, bu Cebrail de olsa.

Dostluk ünvanıyla şereflenen peygamber, oğlu İsmail'i Rabbinin bir işaretiyle kurban ederken, İsmail (a.s)'in kurtulacağına dair de bir işaret almış değildi. Yine tam bir tevekkül ve teslimiyet içerisinde kulluğunu, Rabbine karşı güvenini, tevekkülünü izhar ediyordu.

Hanımı Hâcer ve yavrusu İsmail'i ıssız bir çölde bırakıp giderken de, Rabbine karşı tevekkülü tamdı. Ya o Hâcer Validemiz... Tevekkülün, güvenin ve teslimiyetin sembolü; bütün kadınlara en güzel örnek; ibret dolu hayatı, sabrı, dostluğu; sevmenin ve sevilmenin yollarını arayanlara en güzel örnek ve en güzel rehberdir. Tevekkül ve teslimiyet timsali anamız bizlere hal dersi, kal dersi ve fiiliyat dersini takdim etmiştir. Rabbimiz ders alanlardan eylesin. Âmin.

Tevekkül ehlinin aynı zamanda sabır, teslim, rıza sıfatlarıyla muttasıf olması gerekir ki, bunlar birbiriyle orantılıdır; biri olmazsa bir diğeri de olmaz ve istenilen hal zuhur etmez. Tevekkülü zayıf olanın teslimiyeti de zayıftır ve dolayısıyla sabrı da zayıf olup, rıza makamına ulaşması pek zordur.

Tevekkül ehli hem dünyada rahat eder, hem de Rabbinin rızasına mazhar olup manen selamette olur. Hikmet ehlinin ibretli bir sözü vardır: "Takdir tedbire gülermiş". Yani takdir ne ise o olur, öyleyse tevekkül edip rahat etmek en doğrusu; fakat tedbirin tevekküle asla mani olmadığını tekrar hatırlayalım. Kula düşen, gereken tedbiri alıp tevekkül etmektir.

Tevekkül ehli olmak için hadiselerle Mevlâ'nın Hakîm ismi şerifi ile bakmak lazımdır ki; bir mana veremediğimiz, anlayamadığımız hadiselerde, öyle olmasında da bir hikmet olduğunu düşünüp tevekkül ve teslimiyetimiz kuvvetlensin.

Tevekkül, itimad etme, güvenme, dayanma, kulun kendine düşen vazifeyi yaptıktan sonra neticeyi Allah'a havale etmesi, gerisine karışmaması manalarına gelir. Şu bir gerçektir ki; Mevlâ kuluna daima hayır murad eder, kulu için hep hayır takdir eder. Bir ayet-i kerimede mealen şöyle buyurur:

"Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez." ⁸

Diğer bir ayette ise:

"Sana gelen iyilik Allah'tandır. Başına gelen kötülük ise nefsendendir." ⁹ buyurur Cenab-ı Hakk.

Öyleyse insanın Allah'tan başka tevekkül edeceği, güveneceği kim olabilir ki? Cümle yaratığın vekili Mevlâ'dır, peygamberler bile vekil olamazlar. Allah'ın izni olmaksızın onlar ve mukarrebîn melekler hiç bir şey yapamazlar. Bir Hakk dostu şöyle der: "Ben her işimi Sevgili'ye bıraktım. O artık beni ister ihya eder, isterse itlaf." ¹⁰

Tevekkülsüzlük insanı daima tedirgin, vesveseli, huzursuz edip; onun güven ve itimadını zafa düşüren bir kalb marazıdır ve Rabb'ül Âlemin'e karşı güvensizliktir. En azından büyük bir saygısızlık ve adabsızlıktır, asla mümine yakışmayan kötü bir vasıftır.

İnsanın bir yakını, dostu veya evladı kendisine güvenip itimad etmese bu, o kişiyi ne kadar gücendirir. Bir de o kişi Hakk dostu saygı değer biri ise, vicdanlara soralım, bunu kabul edebilecek mi? Hele tevekkül edememiş, güven ve itimadın zaafa uğraması, Yüce Mevlâ'ya karşı ise bunun nasıl bir bedbahtlık ve seviyesizlik olduğunu her vicdan sahibi takdir eder.

⁷ Tevbe:40

⁸ Bakara:185

⁹ Nisa:79

¹⁰ Ziyân etmek. Telef etmek. Bozmak. Öldürmek

Velhasıl, tevekkül eden, teslim olan, sabırla rıza kapısını aralayan kişi, Rabbin rızasına mazhar olur, iki cihanda da huzurlu olur. Bir Allah dostu bu mevzuda şöyle der:

“Gelir elbet zuhura ne ise hükmü kader,

Hakk’a tevfiz-i umur et, ne elem çek, ne keder.”

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hz.’nin meşhur kasidesini hatırlayalım:

“Hakk şerleri hayreyler

Zannetme ki gayreyler

Arif anı seyreyler

Mevlâ görelim neyler

Neylerse güzel eyler

Sen Hakk’a tevekkül kıl

Tevfiz et ve rahat bul

Sabreyle ve razı ol

Mevlâ görelim neyler

Neylerse güzel eyler”

Rabbimiz tevekkülümüzü kuvvetlendirsin. Âmin.

Hayatımızın içinden birkaç örnek verecek olursak; meselâ bir hastalık esnasında, kula düşen tedbir alındığı ve gereken sebeplere başvurulduğu durumda, o kişi veya yakınlarında iyileşmemesine dair huzursuzluklar, vesveseler mevcutsa bu tevekkülsüzlüktür. Bütün tedbirler alınıp gereken sebeplere tevessül edilmiş de olsa neticenin zuhuru parlak olmayabilir. Hasta muhakkak iyi olacak diye bir garanti mevzu bahis olamaz. Durum nasıl cereyan ederse etsin, kula düşen, tevekkül, teslim, sabır ve rıza ile hadiseleri karşılamaktır.

İnsan kendisini tevekkülle olaylara bakmaya alıştırmalı ki, rahat etsin ve kuldan beklenen teslimiyet zuhur etsin. Örnekleri çoğaltabiliriz; diyelim ki çocuklarını uzun bir yolculuğa uğurluyorsun. Sana düşeni yap, Rabbine havale et, kaza geçirme vesveselerini bir tarafa at, yersiz düşüncelerle huzursuz olup boşuna kederlenme ki; bunlar tevekkülsüzlüğün işaretidir.

Kadere razı olanın tevekkülü kuvvetlidir. Dönüp kendimize baktığımız zaman, her konuda olduğu gibi çok ciddiyet isteyen bu konuda da ne kadar zayıf ve manen hasta olduğumuzu görürüz. Çok cüz’î şeyler karşısında bile bir sürü vesvese, endişe, su-i zanlar, karamsarlıklar, bedbinlikler¹¹, stresler, korkaklıklar vs. Hep Yüce Mevlâ’nın el-Vekîl ismi şerifine karşı lakayd kalışımızdan, bu ismi şerife olan imanımızın zafiyetindedir.

Az bir tahlille muazzam hastalığımız nasıl da meydana çıkıyor. “Rabbimiz bize yeter” deyip koskoca çölde yavrusuyla yapayalnız kalan, tevekkül ve teslimiyette doruk noktasına ulaşan Hâcer Validemize kıyasla durumumuzu şöyle bir mütâlâa edelim. Evimizin içinde ışıklar sönünce, gölgemizden dahi korkup titrediğimizi hatırlayıp, her konuda olduğu gibi, bu konuda da şöyle bir vicdanımıza dönelim, halimizi gözden geçirip Rabbimize karşı tevekkül, teslimiyet ve rabıtamızın ne nisbette olduğunu mütâlâa edelim.

Evet, tevekkül erbabı Rabbine güvenmiş, dayanmış, üzerine düşen vazifesini biiznillah yapıp kadere teslim olmuş, öyle bir itikat etmiş ki, nefsine ağır gelen, gayet ızdırap verici, elem ve kederlerle dolu hadiselerde dahi hikmeti sezip, hakkında hayırlı olduğuna inanmış ve bu itikattan tevekkül, teslimiyet, sabır ve rıza zuhur etmiştir. Rabbimiz bizleri tevekkül ehli eylesin. Âmin.

¹¹ ümitsiz, kötümser